

UDC 314.74 + 327.8

**PROBLEMS OF MODERATE AMERICAN SINOPHOBIA
OF THE 2000s AND THE 2010s (ANTI-CHINA DISCOURSE
SASCHA MATUSZAK'S TEXTS)**

M. Kyrchanoff

Dr. Habil. in History, Associate Professor
Voronezh State University
16, Pushkinskaja str., Voronezh, 394000, Russia
maksymkyrchanoff@gmail.com

The author analyses the problems of history and development of anti-Chinese sentiments in the American social and political discourses of the 2000s and 2010s in texts of Sascha Matuszak, intellectual, blogger and publicist who became one of the formatters and active leaders of politically motivated anti-Chinese narratives. The author believes that the current pandemic of coronavirus infection contributed to the rise of anti-Chinese sentiments, and the concepts of Sascha Matuszak became one of the many incentives for modern intensification of anti-Chinese phobias in the world. The article examines the problems of the origins of anti-Chinese fears, features and characteristics of anti-Chinese discourse, Sascha Matuszak's place and role in modern Sinophobia. It is assumed that anti-Chinese motives in modern American socio-political thought have become one of the "commonplaces" and in fact invented cultural tradition, elites use for legitimizing the Western project and promotion of the image of China as a universal Other. The article shows that anti-Chinese motives in the texts of American intellectuals are different, actualising various forms and dimensions of anti-Chinese political imagination. It is presumed that modern anti-Chinese phobias in American political discourse rooted from the concepts of the "yellow danger" and the "Chinese threat" genetically and historically. The author believes that American publicists imagine China as a universal ideological Other and a country that actualises a meaningfully other and ideologically opposite model of development. The author analyses how Western critics of China imagine features of its political, cultural, economic and social model, integrating them into the great discourse of modern Western Sinophobia. The article assumes that Sascha Matuszak's ideas actualise the general tendencies in the development of American political activism and civic nationalism because Sinophobia connected ideologically with other national anti-Chinese phobias of the West. The article shows that the growing power and economic role of China, the preservation of the communist regime, Chinese migration and the general growth of the number of Chinese population in particular, are among the factors that stimulate the development of Sinophobia in general.

Key words: Sinophobia, anti-Chinese sentiments, American socio-political thought, Sascha Matuszak, formation of images of the Other, invention of traditions.

ПРОБЛЕМИ ПОМІРНОЇ АМЕРИКАНСЬКОЇ СИНОФОБІЇ 2000–2010 РОКІВ (АНТИКИТАЙСЬКИЙ ДИСКУРС У ТЕКСТАХ С. МАТУШАКА)

М. В. Кирчанів

Автор аналізує проблеми історії та розвитку антикитайських настроїв в американському громадському і політичному дискурсах 2000–2010 років на прикладі текстів інтелектуала, блогера і публіциста С. Матушака – одного з форматорів і активних провідників політично мотивованого антикитайського наративу. Автор вважає, що сучасна пандемія коронавірусної інфекції сприяла зростанню антикитайських настроїв, а концепти С. Матушака стали одним із численних стимулів сучасної активізації антикитайських фобій у світі. У статті розглядаються проблеми витоків антикитайських страхів, особливості та характеристики антикитайського дискурсу, місце і роль поглядів С. Матушака у сучасній синофобії. Передбачається, що антикитайські мотиви у сучасній американській суспільно-політичній думці встигли стати одним із «загальних місць» і фактично винайденою культурною традицією, яка стала формою як легітимзації західного проекту, так і формування образу Китаю як універсального Іншого. У статті показано, що антикитайські мотиви в текстах американських інтелектуалів відрізнялися різноманітністю, актуалізуючи різні форми і вимірювання антикитайської політичної уяви. Передбачається, що сучасні антикитайські фобії в американському політичному дискурсі генетично й історично пов'язані з концептами «жовтої небезпеки» і «китайської загрози». Автор вважає, що Китай відторгається американськими публіцистами як універсальний ідеологічний Інший і як країна, яка актуалізує змістовно чужу модель розвитку. Автор аналізує, як особливості китайської політичної, культурної, економічної і соціальної моделі сприймаються західними критиками Китаю, інтегруючись до великого дискурсу сучасної західної синофобії. У статті передбачається, що ідеї С. Матушака актуалізують загальні тенденції в розвитку американського політичного активізму та громадянського націоналізму; синофобія у версії С. Матушака ідейно пов'язана з іншими національними антикитайськими фобіями Заходу. У статті показано, що зростання могутності та економічної ролі КНР, збереження комуністичного режиму і китайська міграція в умовах загального зростання числа китайців у світі належать до числа тих факторів, які стимулюють розвиток синофобії.

Ключові слова: синофобія, антикитайські настрої, американська суспільно-політична думка, Саша Матушак, формування образів Іншого, винайдення традицій.

Формулювання проблеми. Західні суспільства після того, як вони в XIX столітті відкрили для себе Китай створили власні традиції не тільки академічного китаєзнавства, а й ідеологічно і політично мотивованої китаєфобії. Тому поряд із синологією автоматично і практично одночасно розвивалася і синофобія [Sandmeyer 1991]. Китаєфобія, або синофобія, в культурній та інтелектуальній історії Заходу посідає особливе й унікальне місце [Anderson 2013; Billé 2015], порівнянне, ймовірно, за своїми проявами і масштабами тільки з ісламофобією. Китай і все китайське в культурному, громадському та політичному дискурсі Заходу сприймалося не тільки як частина Азії, але і використовувалося для конструювання і просування образів Іншого, які могли мутувати і переростати в образи Ворога [Saxton 1975].

Витоки антикитайських фобій і настроїв у західних суспільствах різноманітні і гетерогенні, залежачи від внутрішніх чинників розвитку країн, їх власної історії та унікального досвіду взаємодії з Китаєм і конструювання китайських образів у національній історіографії та політичній традиції

[Witchard 2014; Chang 2014; Young 2014]. Деякі західні країни намагалися взяти участь у «колонізації» Китаю, Росія і зовсім мала з ним довгий кордон, але практично всі західні країни були схильні використовувати китайські образи як для конструювання, так і для подальшого просування концептів мовної, культурної та політичної Інакшості [Wei Tchen, Yeats 2014; Frayling 2014]. Китай сприймався як універсально Інший актор історії та політики як Росією, яка безпосередньо з ним межувала, так і західними країнами, які хоча і не мали кордону з Китаєм, але контактували з ним. Колективні спроби західних країн і Росії перетворити Китай на колонію або залежну від них державу не були настільки успішні як кроки, спрямовані на колонізацію інших східних і азійських держав.

У цій ситуації Китай належав до числа тих неєвропейських країн, які змогли зберегти свою формальну незалежність, хоча вимушене знайомство із західними країнами і Японією, яка пішла шляхом радикальної модернізації, стало причиною як численних політичних проблем, так і демографічних втрат для Китаю. У цій ситуації в культурній та інтелектуальній атмосфері Заходу Китай отримав особливе і унікальне місце, фактично перетворившись на джерело розвитку різних антикитайських фобій, страхів і побоювань, виразниками яких стали політичні та інтелектуальні спільноти [Lew-Williams 2018; Pfaelzer 2008].

Мета і завдання статті. Тому в центрі авторської уваги у цій статті будуть проблеми розвитку антикитайських настроїв і фобій в американському культурно-політичному дискурсі 2000–2010 років на прикладі текстів С. Матушака (Sascha Matuszak) у контекстах як розвитку американської політичної традиції синофобії, так і передумов зростання антикитайських настроїв у 2020 році в умовах коронавірусної пандемії, яка в західному політичному дискурсі має стійкі конотації саме з Китаєм. Метою статті є аналіз дискурсу синофобії в текстах С. Матушака, а завданнями – вивчення витоків антикитайських страхів, аналіз особливостей і характеристик антикитайського дискурсу, місце і роль поглядів С. Матушака у сучасній західній синофобії.

Методологія. Методологічно у цій статті автор слідує, з одного боку, за ідеями, запропонованими в рамках інтелектуальної історії, історії ідей і археології ідей, а з іншого – за концептами, сформульованими на початку 1980-х у англо-американській історіографії націоналізму. Тому синофобія сприймається і як частина культуральної та інтелектуальної історії західної політичної уяви, і як одна з винайдених традицій західного культурного і політичного проекту, який потребує неминучих і універсальних Інших, одним з яких є Китай.

Історичні і культурні фактори синофобії. Кілька об'єктивних факторів сприяли зростанню і поширенню антикитайських фобій серед західних інтелектуалів. По-перше, Китай відрізнявся від інших країн регіону тим, що він ніколи не був європейською колонією і тому уникнув значного західного впливу. По-друге, Китай зміг зберегти свої етнічні, мовні, культурні та політичні особливості, тому китайська ідентичність і модель розвитку сприймалися західними інтелектуалами як якісно і змістовно інші і чужі форми існування держави і суспільства. По-третє, починаючи із середини ХХ століття Китай розвивався в рамках комуністичної моделі, тому його культурна і етнічна чужість тільки актуалізувалися прихильністю до комуністичної ідеології. По-чверте, на початку 1990-х в умовах кризи комуністичної моделі і початку переходу східних і центральних європейських країн до демократії Китай залишився комуністичною країною, яка не змінила свою політичну систему, продовжуючи розвиватися як формально капіталістична економіка, але фактично закрита авторитарна кому-

ністична система з жорстким однопартійним контролем. Усі ці фактори впливали на формування і розвиток китайських образів у західному культурному дискурсі [Witchard 2014; Frayling 2014] впродовж другої половини ХХ і на початку ХХІ століття, поки в 2020 році пандемія нової коронавірусної інфекції не охопила Китай і пізніше інші регіони. Коронавірусна пандемія в 2020 році стала стимулом для нового витка у зростанні і розвитку антикитайських фобій і настроїв, чому сприяло поширення вірусу саме з території Китаю, а також спроби китайської влади приховати масштаби проблеми, обмежуючи доступ до інформації. У цій ситуації вірус, названий деякими західними політиками саме «китайським», об'єктивно сприяв зростанню антикитайських настроїв. Ці антикитайські нарративи у сучасній політичній уяві Заходу активно функціонують у політичному та ідеологічному дискурсі, ставши об'єктом критики і засудження з боку китайської влади, еліт і інтелектуалів.

Синофобія: загальні орієнтації в культурному дискурсі антикитайських фобій. Аналізуючи сучасні антикитайські мотиви в західному політичному просторі, необхідно пам'ятати, що антикитайські фобії і настрої мають свою історію, власну культурну та інтелектуальну генеалогію і археологію, які у сучасній історіографії вивчені менше ніж актуальна антикитайська риторика деяких західних інтелектуалів. Історично синофобія в західному (американському) культурному дискурсі розвивалася як сукупність кількох трендів і течій, включаючи концепт «китайської загрози» і «жовтої небезпеки». Якщо впродовж ХХ століття синофобія у США стимулювалася міграційними побоюваннями і страхом зростання числа етнічних китайців, то в другій половині ХХ століття ця фобія знайшла ідеологічно і політично вмотивоване забарвлення тому, що Китай почав асоціюватися з комуністичною загрозою.

Тому культурні та історичні витоки антикитайських фобій (які заслуговують на те, щоб стати об'єктом самостійних досліджень) різні, але серед них особливе місце належить американській традиції, представленій політичними активістами та інтелектуалами, які прийшли в політику в 2000-і, поставивши під сумнів консервативні основи як американської системи, так і американської моделі і версії політичного мислення. Американський політичний дискурс на сучасному етапі його розвитку відрізняється значною гетерогенністю, але критиками Китаю та учасниками розвитку антикитайських фобій можуть бути як американські праві, так і ліві інтелектуали, для яких китайська модель неприйнятна як комуністична, авторитарна і закрита.

Аналізуючи образи КНР у контекстах американської синофобії, необхідно брати до уваги декілька чинників. По-перше, синофобія – це сукупність політичних і культурних практик, які не тільки формують негативний і неприємний образ Китаю і всього китайського, а й актуалізують загрози китайської політичної небезпеки і економічної експансії. По-друге, сучасна американська синофобія відрізняється значною гетерогенністю і внутрішнім розмаїттям. Формально сучасна синофобія може бути не агресивною, вона мімікрує під дискурс журналістики, подорожніх нотаток, етнографічних нарисів, але і в цій ситуації китайські нарративи у сучасному американському дискурсі є елементами політичного гранд-нарративу. Тому синофобія може бути як радикальною, так і помірною, але в її розвитку неминучою і обов'язковою умовою є конструювання образів Китаю в категоріях універсальної якісної і змістовної Інакшості і несумісності із західним досвідом і, як результат, чужості і ворожості до всього західного і європейського. Ці дві характеристики у сучасній

західній синофобії на початок 2020-х стали латентними опціями за замовчуванням тому, що їх актуалізація формально суперечить нормам і принципам політичної коректності та толерантності, які відкрито декларуються представниками інтелектуальних еліт.

По-третє, сучасний дискурс синофобії розвивається як множинний, тому синофобія – це не тільки просування радикальних міфологем про китайську загрозу і експансію, а й китайські образи, які присутні у західній масовій культурі і сучасному інформаційному суспільстві (від китайських мотивів у рекламі до китайських образів в анімації і кінематографі), де їх інтерпретація може варіюватися від відверто антикитайської риторики з політичними і ідеологічними підтекстами до помірних культурних практик і стратегій, спрямованих на актуалізацію китайської принципової Інакшості та відмінності від західних моделей розвитку.

Китай як універсальний політичний Інший. Образ Китаю в текстах С. Матушака, який прожив у Китаї 14 років [Matuszak 2016], є не дуже гетерогенним і не відрізняється особливою оригінальністю. Якщо ми гіпотетично припустимо існування множинності інтерпретацій образів КНР у сучасній американській традиції, то ця гетерогенність буде умовною, тому що китайські наративи в текстах авторів США інтегровані до гранд-нарративів західної суспільно-політичної та інтелектуальної думки, яка покликана як формувати, так і обслуговувати образ Китаю як універсального Іншого. Тому і Саша Матушак конструює образ КНР як авторитарної і недемократичної держави, яка застосовує «деспотичний підхід» [Matuszak 2008c] для пригнічення мусульманських меншин. У такій системі координат Китай перетворюється на системну опозицію і загрозу Заходу. Тому Саша Матушак формує й пропонує образ КНР як країни тотального контролю і повсюдної цензури, де «лінія партії зачіпає і визначає всі аспекти суспільного життя», а еліти компенсують відсутність реальної свободи громадян пропагандою китайського націоналізму і колективних фобій, спрямованих проти іноземців [Matuszak 2008a].

Критика національної політики КНР грає одну з центральних ролей у формуванні та просуванні антикитайських фобій у суспільно-політичному дискурсі США. Саша Матушак, наприклад, наполягає, що в період Олімпійських Ігор у Пекіні влада КНР фактично почала застосовувати політику, яку можна порівняти з американським расизмом 1940–1950 років. На думку С. Матушака, китайська влада під час Олімпіади фактично оголосила полювання на негрів, переслідуючи також і арабів, сприймаючи всіх іноземців як «небажаних варварів» [Matuszak 2008d]. У цій ситуації С. Матушак підкреслював, що «олімпійський факел у руках Китаю став політичним інструментом», який висвітлив не Олімпійські Ігри, але новий агресивний, на його думку, китайський націоналізм [Matuszak 2008e].

Тому Саша Матушак полемізував і з офіційними китайськими ЗМІ, оскаржуючи припущення, що китайці принесли в національні регіони сучасність, вважаючи, що «сучасність», на думку Пекіна, означає «смерть уйгурів і релігії, посилення соціального, політичного та економічного контролю ханців над уйгурами» [Matuszak 2008c]. Подібні настрої в КНР, на думку С. Матушака, стали, з одного боку, наслідком економічної політики, яка формально імітувала капіталізм, але фактично зберігала жорсткий політичний контроль, використовуючи економічне зростання не для поліпшення рівня життя населення, але для створення нових видів озброєння і для активного втручання у внутрішні справи інших держав, посилення центрального контролю в тих

регіонах, де місцеві національні і релігійні меншини являли загрозу для влади [Matuszak 2008b].

З іншого боку, Саша Матушак застерігає від ідеалізації китайської моделі розвитку, вважаючи, що успіхи в економіці загрожують зростанням політичного експансіонізму КНР, що створює й нові загрози для регіональних сусідів. У середині 2010-х Саша Матушак підкреслював, що «Китай поступово поглинає Південно-Китайське море, використовуючи гроші від туризму, міжнародні події і постійний тиск військово-морської конфронтації, чого ніколи не було... чим багатшою стає Санья, тим більше китайським стає і Південно-Китайське море» [Matuszak 2015]. Саша Матушак вважає, що в другій половині ХХ століття Китай отримав унікальний досвід придушення меншин і регіонів, що дозволило йому, з одного боку, «заборонити уйгурським дітям до 18 років вивчати іслам, поставивши мечеті під жорсткий контроль комуністичної партії» [Matuszak 2008c], а з іншого боку, руйнувати регіональні культурні традиції, маскуючи ці процеси гаслами економічного зростання, розвитку туризму та залучення інвестицій [Matuszak 2017].

Тому, демонізуючи образ КНР і, ймовірно, перебільшуючи масштаби китайської загрози, Саша Матушак вважає, що аналогічна доля чекає й інші регіони, якщо Китай посилить свій вплив на їхніх територіях. На думку С. Матушака, актуальне зростання КНР і її перетворення на системну загрозу для Заходу як альтернативу західному проєкту почалося в першій половині 2000 років, коли Китай не тільки перестав приховувати свою «нездатність проявити хоча б найменшу схильність до справедливості і чесності» [Matuszak 2008f], але і позбувся «трепетного ставлення» до іноземців, що стало «кінцем епохи Заходу і початком століття Китаю». Аналізуючи зростання китайського впливу, С. Матушак вважає, що ілюзії прокитайськи орієнтованих авторів Заходу про те, що КНР стане джерелом прогресу і зростання в економіці через використання «м'якої сили», стали наївними ілюзіями і помилками, тому що Китай «поводитиметься так, як більшість наддержав протягом усієї історії, він буде зарозумілим, корисливим і п'яним від свого нового статусу – статусу наддержави» [Matuszak 2009a].

Образи КНР і канон орієнталізму. У другій половині 2010 років модус формування китайських образів у контекстах універсальної Інакшості змінився, зблизившись з орієнталістським каноном. У цьому контексті Саша Матушак не трансплантує в китайські контексти класичний канон орієнталізму у версії Едварда Ваді Саїда, який запропонував цю теорію у сучасному гуманітарному знанні в 1978 році [Said 1978], але фактично повертається до тих тактик і стратегій, які європейські інтелектуали застосовували для формування образів Китаю у ХVIII столітті.

Саша Матушак у цій ситуації фактично слідує за іншими західними істориками, які схильні використовувати концепт «орієнталізм» у китайських контекстах, редукуючи його до історії формування і розвитку китайських мотивів і образів у західній історичній уяві та академічній історіографії [Girardot 2002; Qian 1995]. Такі інтерпретації Китаю, стилізовані під орієнталізм, з одного боку, складно звинуватити в розвитку й актуалізації дискурсу китаєфобії, але фактично ці академічні спроби [Yang 2011; Zuroski Jenkins 2013] новітнього конструювання КНР зводять Китай і все китайське до універсальних категорій Інакшості і Чужості, без яких неможлива китаєфобія в її політичних та ідеологічних формах, бо й вона потребує академічних та інтелектуальних легітимацій

і обґрунтувань. Тому і Саша Матушак почав формувати образ Китаю в кращих традиціях західного орієнталізму, фактично трансплантуючи у сприйняття китайської історичної та культурної спадщини, а також економічної і політичної сучасності КНР кліше, які раніше європейські інтелектуали використовували, виходячи з арабського Орієнту [Vukovich 2012]. Тому такий ідеалізований Китай стає синонімом екзотичності, архаїки і модерну одночасно [Matuszak 2016], а новітні «орієнталісти» схильні редукувати образ КНР як образ універсального Іншого виключно до категорій формальної етнографічності [Matuszak 2018].

У цій ситуації Китай редукується до екзотичних та ідилічних пейзажів і сільських пасторалей, що інтегрує його у західні канони культури суспільства масового споживання. Формуючи і просуваючи образ Китаю в рамках екзотичного орієнталістського канону, Саша Матушак, на відміну від ранніх орієнталістів і синологів, застерігає від ідеалізації Китаю, вважаючи, що Китай періоду класичного європейського колоніалізму фактично перестав існувати, тому що встиг мутувати в якийсь штучний конструкт, заснований на синтезі традиційної китайської етнічної культури і сучасних технологій [Matuszak 2014]. У цій ситуації, на думку С. Матушака, Заходу відкривається несправжній Китай, а Китай-вітрина, де етнічність і китайський колорит підпорядковані економічній логіці капіталізму.

Помірна синофобія С. Матушака: головні характеристики. Аналізуючи прояви синофобії в американському інтелектуальному дискурсі 2000–2010 років у контекстах текстів С. Матушака, які фактично передували актуальному зростанню антикитайських настроїв, до уваги необхідно брати кілька факторів.

По-перше, ідеї С. Матушака не є дуже оригінальними, відображаючи і актуалізуючи загальні тенденції в розвитку американського політичного активізму та громадянського націоналізму: синофобія у цьому контексті є не культурним і не етнічним, але переважно політичним явищем. Тому Китай відторгається як універсальний Інший з ідеологічних мотивів як країна, яка актуалізує змістовно іншу і чужу модель розвитку. По-друге, синофобія у версії С. Матушака ідейно і змістовно пов'язана з іншими національними традиціями розвитку і просування антикитайських фобій: аналогічні претензії щодо Китаю ми виявляємо в текстах і інших західних інтелектуалів, що не зменшує значення ідей С. Матушака, а навпаки, свідчить про те, наскільки глибоко вони інтегровані до колективного західного дискурсу антикитайських фобій загалом. По-третє, сучасна коронавірусна пандемія стала тим чинником, який сприяв зростанню антикитайських фобій і настроїв, а концепти С. Матушака у цих культурних і інтелектуальних ситуаціях цікаві як окремі, але й типовий випадок, один з численних проявів «великого» антикитайського дискурсу.

Тому антикитайські мотиви і настрої, які автор намагався проаналізувати у цій статті на прикладі окремого випадку антикитайської політичної уяви, свідчать не тільки про історичну та культурну багатоваріативність розвитку антикитайських фобій, але і вказують на важливість їх подальшого аналізу з можливостями їх систематизації та класифікації. Якщо синофобія С. Матушака – тільки окремі випадок «великого» антикитайського дискурсу, аналіз якого дозволяє виявити загальні особливості і тенденції розвитку синофобії, то подальше вивчення інших, «приватних» і національних випадків антикитайських настроїв є надзвичайно перспективним у контекстах повороту гуманітарних наук до міждисциплінарності. Якщо ми визнаємо посилення китайського політичного і економічного впливу у світі і прогрес академічної

синології як однієї зі спроб зрозуміти і пояснити успіхи Китаю, то необхідно визнати, що ці два процеси нерозривно пов'язані зі зростанням синофобії у сучасному світі.

Висновки. Таким чином, Саша Матушак у своїх текстах фактично озвучував та актуалізував усі ті антикитайські наративи, які історично виникли у західній політичній уяві, коли американські та європейські інтелектуали намагалися конструювати свої образи Китаю, які неминуче перетворювалися на образи небезпечного або ворожого Іншого тому, що КНР сприймалася як країна, яка виключає і відкидає всі західні цінності і принципи. Тому універсальні незгоди західних інтелектуалів з КНР зводяться до кількох претензій, включаючи звинувачення КНР як комуністичного режиму в проведенні політичних репресій, звинувачення КНР в ігноруванні прав і свобод людини, а також у переслідуванні меншин, схильності до проведення хижацької політики економічного зростання через порушення міжнародних екологічних стандартів та ігнорування інтересів інших акторів.

Історія концептів «китайської загрози» і «жовтої небезпеки», китайські образи і формування концептів Інакшості в національних культурах, новітня історія східноєвропейської синофобії, антикитайські фобії і настрої у сучасній Росії, мусульманський дискурс китаєфобії – всі ці проблеми потребують академічного аналізу з позицій послідовної міждисциплінарності. Три фактори (зростання могутності і економічної ролі Китаю, збереження комуністичного режиму і китайська міграція в умовах загального зростання числа китайців) будуть стимулами для подальшого розвитку синофобії, тому західна політика і масова культура і в майбутньому будуть забезпечувати істориків і політологів численними прикладами антикитайських фобій і настроїв, які, безперечно, повинні стати предметом нових міждисциплінарних штудій.

ЛІТЕРАТУРА

Anderson E. Sinophobia: The Huawei Story. London–New York : Kindle Edition, 2013. 400 p.

Billé F. Sinophobia: Anxiety, Violence, and the Making of Mongolian Identity. Honolulu: University of Hawaii Press, 2015. 274 p.

Chang J.O. Chino: Anti-Chinese Racism in Mexico, 1880–1940. University of Illinois Press, 2014. 278 p.

Frayling Ch. The Yellow Peril: Dr. Fu Manchu and the Rise of Chinaphobia. London : Thames & Hudson, 2014. 352 p.

Girardot N. The Victorian Translation of China: James Legge's Oriental Pilgrimage. University of California Press, 2002. 861 p.

Lew-Williams B. The Chinese Must Go: Violence, Exclusion, and the Making of the Alien in America. Harvard University Press, 2018. 360 p.

Matuszak S. 19 things to know before you go: the tea horse road. *Roads and Kingdoms*. 2016. June 8, available at: <https://roadsandkingdoms.com/2016/know-before-you-go-the-tea-horse-road/> (accessed 22 January 2021).

Matuszak S. A Win-Win Situation for China. *Anti-War.com*. 2008b. October 28, available at: <https://original.antiwar.com/sascha-matuszak/2008/10/28/a-win-win-situation-for-china/> (accessed 22 January 2021).

Matuszak S. China's Manifest Destiny. *Anti-War.com*. 2009a. December 26, available at: <https://original.antiwar.com/sascha-matuszak/2009/12/25/chinas-manifest-destiny/> (accessed 22 January 2021).

Matuszak S. Give China Some Face. *Anti-War.com*. 2008e. May 30. available at: <https://original.antiwar.com/sascha-matuszak/2008/05/30/give-china-some-face/> (accessed 22 January 2021).

Matuszak S. Hainan culture expresses the drama and beauty of life. *South China Morning Post*. 2018. May 30, available at: <https://www.scmp.com/special-reports/business/topics/go-china-haikou/article/2148503/hainan-culture-expresses-drama-and> (accessed 22 January 2021).

Matuszak S. Kung fu's identity crisis. *Roads and Kingdoms*. 2014. June 4, available at: <https://roadsandkingdoms.com/2014/kung-fus-identity-crisis/> (accessed 22 January 2021).

Matuszak S. Sanya fights to preserve its cultural heritage. *South China Morning Post*. 2017. July 11, available at: <https://www.scmp.com/special-reports/business/topics/go-china/article/2102135/sanya-fights-preserve-its-cultural-heritage> (accessed 22 January 2021).

Matuszak S. The fat man's belly. *Roads and Kingdoms*. 2015. January 8, available at: <https://roadsandkingdoms.com/2015/the-fat-mans-belly/> (accessed 22 January 2021).

Matuszak S. The No-Fun Olympics. *Anti-War.com*. 2008d. July 24, available at: <https://original.antiwar.com/sascha-matuszak/2008/07/24/the-no-fun-olympics/> (accessed 22 January 2021).

Matuszak S. The Security Blanket. *Anti-War.com*. 2008a. August 5, available at: <https://original.antiwar.com/sascha-matuszak/2008/08/05/the-security-blanket/> (accessed 22 January 2021).

Matuszak S. The US and China: Unsettling Similarities. *Anti-War.com*. 2008f. June 9, available at: <https://original.antiwar.com/sascha-matuszak/2008/06/09/the-us-and-china-unsettling-similarities/> (accessed 22 January 2021).

Matuszak S. The World Under Fire. *Anti-War.com*. 2008c. July 31, available at: <https://original.antiwar.com/sascha-matuszak/2008/07/31/the-world-under-fire/> (accessed 22 January 2021).

Pfaelzer J. *Driven Out: The Forgotten War against Chinese Americans*. University of California Press, 2008. 400 p.

Qian Z. *Orientalism and Modernism: The Legacy of China in Pound and Williams*. Duke University Press Books, 1995. 240 p.

Said E.W. *Orientalism*. New York : Pantheon Books, 1978. 368 p.

Sandmeyer E. *The Anti-Chinese Movement in California*. University of Illinois Press, 1991. 144 p.

Saxton A. *The Indispensable Enemy: Labor and the Anti-Chinese Movement in California*. University of California Press, 1975. 304 p.

Vukovich D. *China and Orientalism: Western Knowledge Production and the PRC*. London–New York : Routledge, 2012. 208 p.

Wei Tchen J., Yeats D. *Yellow Peril!: An Archive of Anti-Asian Fear*. London–New York : Verso, 2014. 336 p.

Witchard A. *England's Yellow Peril: Sinophobia and the Great War*. London : Penguin, 2014. 108 p.

Yang Ch. *Performing China: Virtue, Commerce, and Orientalism in Eighteenth-Century England, 1660–1760*. Johns Hopkins University Press, 2011. 283 p.

Young E. *Alien Nation: Chinese Migration in the Americas from the Coolie Era through World War II*. University of North Carolina Press, 2014. 384 p.

Zuroski Jenkins E. *A Taste for China: English Subjectivity and the Prehistory of Orientalism*. Oxford University Press, 2013. 304 p.

REFERENCES

- Anderson E. (2013), *Sinophobia: The Huawei Story*. Kindle Edition, London–New York. 400 p.
- Billé F. (2015), *Sinophobia: Anxiety, Violence, and the Making of Mongolian Identity*. University of Hawaii Press, Honolulu, 274 p.
- Chang J.O. (2014), *Chino: Anti-Chinese Racism in Mexico, 1880–1940*. University of Illinois Press, 278 p.
- Frayling Ch. (2014), *The Yellow Peril: Dr. Fu Manchu and the Rise of Chinaphobia*. Thames & Hudson, London, 352 p.
- Girardot N. (2002), *The Victorian Translation of China: James Legge's Oriental Pilgrimage*. University of California Press, 861 p.
- Lew-Williams B. (2018), *The Chinese Must Go: Violence, Exclusion, and the Making of the Alien in America*. Harvard University Press, 360 p.
- Matuszak S. (2008b), A Win-Win Situation for China, *Anti-War.com*. October 28, available at: <https://original.antiwar.com/sascha-matuszak/2008/10/28/a-win-win-situation-for-china/> (accessed 22 January 2021).
- Matuszak S. (2008d). The No-Fun Olympics, *Anti-War.com*. July 24, available at: <https://original.antiwar.com/sascha-matuszak/2008/07/24/the-no-fun-olympics/> (accessed 22 January 2021).
- Matuszak S. (2008e), Give China Some Face, *Anti-War.com*. May 30, available at: <https://original.antiwar.com/sascha-matuszak/2008/05/30/give-china-some-face/> (accessed 22 January 2021).
- Matuszak S. (2008f), The US and China: Unsettling Similarities, *Anti-War.com*. June 9, available at: <https://original.antiwar.com/sascha-matuszak/2008/06/09/the-us-and-china-unsettling-similarities/> (accessed 22 January 2021).
- Matuszak S. (2008a), The Security Blanket, *Anti-War.com*. August 5, available at: <https://original.antiwar.com/sascha-matuszak/2008/08/05/the-security-blanket/> (accessed 22 January 2021).
- Matuszak S. (2008c), The World Under Fire, *Anti-War.com*. July 31, available at: <https://original.antiwar.com/sascha-matuszak/2008/07/31/the-world-under-fire/> (accessed 22 January 2021).
- Matuszak S. (2009a), China's Manifest Destiny, *Anti-War.com*. December 26, available at: <https://original.antiwar.com/sascha-matuszak/2009/12/25/chinas-manifest-destiny/> (accessed 22 January 2021).
- Matuszak S. (2014), Kung fu's identity crisis, *Roads and Kingdoms*. June 4, available at: <https://roadsandkingdoms.com/2014/kung-fus-identity-crisis/> (accessed 22 January 2021).
- Matuszak S. (2015), The fat man's belly, *Roads and Kingdoms*. January 8, available at: <https://roadsandkingdoms.com/2015/the-fat-mans-belly/> (accessed 22 January 2021).
- Matuszak S. (2016), 19 things to know before you go: the tea horse road, *Roads and Kingdoms*. June 8, available at: <https://roadsandkingdoms.com/2016/know-before-you-go-the-tea-horse-road/> (accessed 22 January 2021).
- Matuszak S. (2017), Sanya fights to preserve its cultural heritage, *South China Morning Post*. July 11, available at: <https://www.scmp.com/special-reports/business/topics/go-china/article/2102135/sanya-fights-preserve-its-cultural-heritage> (accessed 22 January 2021).
- Matuszak S. (2018), Hainan culture expresses the drama and beauty of life, *South China Morning Post*. May 30, available at: <https://www.scmp.com/special-reports/>

business/topics/go-china-haikou/article/2148503/hainan-culture-expresses-drama-and (accessed 22 January 2021).

Pfaelzer J. (2008), *Driven Out: The Forgotten War against Chinese Americans*. University of California Press, 400 p.

Qian Z. (1995), *Orientalism and Modernism: The Legacy of China in Pound and Williams*. Duke University Press Books, 240 p.

Said E.W. (1978), *Orientalism*. Pantheon Books, NY., 368 p.

Sandmeyer E. (1991), *The Anti-Chinese Movement in California*. University of Illinois Press, 144 p.

Saxton A. (1975), *The Indispensable Enemy: Labor and the Anti-Chinese Movement in California*. University of California Press, 304 p.

Vukovich D. (2012), *China and Orientalism: Western Knowledge Production and the PRC*. Routledge, London–New York. 208 p.

Wei Tchen J., Yeats D. (2014), *Yellow Peril!: An Archive of Anti-Asian Fear*. Verso, London–New York. 336 p.

Witchard A. (2014). *England's Yellow Peril: Sinophobia and the Great War*. Penguin, London, 108 p.

Yang Ch. (2011), *Performing China: Virtue, Commerce, and Orientalism in Eighteenth-Century England, 1660–1760*. Johns Hopkins University Press, 283 p.

Young E. (2014), *Alien Nation: Chinese Migration in the Americas from the Coolie Era through World War II*. University of North Carolina Press, 384 p.

Zuroski Jenkins E. (2013), *A Taste for China: English Subjectivity and the Prehistory of Orientalism*. Oxford University Press, 304 p.

Стаття надійшла до редакції 25.01.2021